

poslal mně číslo Nového života se řadou pošetilých a ubohých notickek, zatrhaných modře vlastní velebnou pravíci. P. Dostál ví velmi dobře, že to není po prvé, kdy touží navázati se mnou styk; dnes posílá mně urážky, tlachy a pomluvy, jindy posílával korespondenční lístky anebo dopisy, vložené třeba do čerstvého exem-pláře Království božího na zemi, tónu i smyslu zcela jiného (autentickým textem mohu kdykoli posloužit); dnes píše do svého Života nadávky, ale jedenáct let psal do něho o mně skoro výlučně nejtíravější poklony. Sváděl mne jako Satan Krista — a hle, já odolal: ani řádky, ani slova, ani posunku, ani známky života jsem mu nedal. Prohlédl jsem jasně žoldáckou duši P. Dostála prvním pohledem, který jsem vrhnul do prvního ročníka Nového života. Sem tam upozorňoval mne i v posledních letech někdo ze známých, kdo náhodou vzal do rukou tu a tam Nový život (já viděl jej snad dvakrát za posledních pět let), jak dotěrně se líše ke mně tento studeno-horký muž, ale já odpovídal vždycky s úsměvem: „Můj bože, co dělat? Mohu ho za to žalovat? Jest paragraf, který by člověka chránil od dotěrné chvály a plazivých poklon? Nuže — a v jiný styk bych s tím mužem nerad vcházel.“ Stará, pravěká moudrost praví: Čí chvála byla ti lhostejna, k toho haně buď hluch dvoj- a trojnásobně! Mám plně právo řídit se vůči P. Dostálovi touto čistotnou moudrostí.

V Časopise pokrokového studentstva č. 5

otírá se nejprohnanějším a nejperfidnějším způsobem o Novinu a speciálně o mne jakési T. L. Nevšimal bych si vůbec tohoto mládenečka, který neumí ještě ani nadávat po svém a opisuje nadávky — nebožtíka Pelcia, ale nízkost a prohnanost tohoto mužička jest typická; lži, kterými se ohání ve svém lístku, opakují i jiné lístky, a proto chytám si zde jednoho za všechny T. L., abych mu leccos názorně demonstroval.

Jsmo prý klika, klika, piští T. L. Chválim prý „drobnosti“ paní Svobodové! Patrně měl jsem do knihy kopnout, jen proto, abych vyvrátil hned zpředu podezření našeho Aristida. Milý pokrytečku, dejte mně jen příklad, a hned vás následuju. Seřežte na př. článek svého komilitona Kopala nebo politiku svého velmistra Antonína Hajna — a pak přijďte s takovými postuláty na mne. Pak k tomu budete mít právo — bude to sice hloupé, co budete žádat, ale budete mít k té hlouposti právo — zatím nejste nic než pokrokářský jesuita a farizej nejčistšího zrna. A ty „drobnosti“ paní Svobodové! Čím jen jest estetikovi T. L. taková čarovná povídka jako Střevíčky. Vždyť jest to jen pár stránek! Copak takový sonet Browningové! Vždyť má to jen čtrnáct řádků! A umění začíná T. L. teprve od toho, co se dá vážit na hokynářské váze.

Ostatně s naší klikou nebylo by to tak zlé, jen kdyby prý byla stejnorodá. To v Lumíru jsou jiní chlapi: také klika, ale složená ze samých příbuzných duchů. Milý mládenečku, tak mladý a již tak chytrý! Jaký Šalomoun nám to ve vás rostel! Prohlédněte si jen ty „příbuzné“ párky v Lumíru! Hotová duchová manželství! Na př. hned oba redaktoři: V. Dyk, autor Satir a sarkasmů, Milé sedmi loupežníků, a k němu vine se v bratrském spřízaení p. universitní profesor, bývalý realista

a t. č. reorganisovaný mladočech Jaroslav Vlček! Nebyli si ti dva předurčeni hned od stvoření světa?! Takřka jedna a táž boží myšlenka, jen jednou na líc a po druhé na ruby! Nebo p. docent Jan Jakubec a Jaro Hilbert! Vždyť to jsou zrovna rodní bratři! Nebo Karel Sezima a Josef Holý. Nebo Otakar Theer a Jaroslav Kamper. Bratři, stejnorodí bratři! Proto stanou se „školou“ a „připraví novou epochu v literatuře“ a T. L. jest epochy té Janem Křtitelem a později bude snad i jejím historiografem a všichni dostanou se pak společně do české Walhaly, čili do Slavína, čili do Fischerky na Vyšehrad. K čemuž dopomáhej nám bůh otec a všechna sdružená, prohaná, hulváťčí žurnalistika českomoravská!

Ve jméno Hajna Antonína — i Dyka, jeho syna! Amen.

Celých čtyřicet osm hodin poctivě počítaných

trvala nejuctivější vzpoura Hilbertova proti „spisovateli ctihodnému a ctěnému“, proti „úctyhodnému muži a úctyhodnému spisovateli“, p. Jiráskovi. Dne 4. března [1908] přinesl Venkov útočnou kritiku Hilbertovu, 5. března dupnul si Jirásek na Hilberta a 6. března zahodil vzbouřenec svou nejuctivější zbraň do žita, zaprosil p. Jiráska, aby „mu prominul rozčilení, které mu, jak s úžasem pozoruje, způsobil“, a omluvil i svou zpučnost mimořádnými okolnostmi. V neděli odpoledne byl totiž pohřeb Sv. Čecha, Hilbert podlehl všeobecné slavnostní náladě a četl Čechovu báseň Mládeži a „s tou básní v hlavě“, jak sám praví, šel pak večer na premiéru Jiráskovu — a neštěstí bylo hotovo... Způsobilo je tedy jen jakési mimořádné přebrání cizího nadšení, jakási vypůjčená kuráž... o čemž ovšem ani na minutu nepochybuji ti, kdož znají p. Hilberta. Doufejme, že naši akademikové vezmou na tuto polehčující okolnost zřetel a nebudou příliš přísně soudit chvilkového poblouznění mládence jinak tak opatrného, spolehlivého a rozšafného, který ostatně ani ve chvilkové závratí nezapomněl se zcela... Pro snaživé a kariéry své dbalé mladíky plyne však z celé epizody poučení: varujte se poesie, byť i již poněkud uleželá, byť i dvacet let stará! A jste-li již tak neprozřetelní, že ji čtete, prověřte si alespoň hodinovou procházkou o smeknutém klobouce hlavu, než jdete za svým běžným zaměstnáním! Těžko buduje si člověk kariéru — staví se huře než horská silnice, praví kterýsi znatel —, ale jediný faux pas stačí otřásti dílem mnohých obezřetných let!

Ironie a sentimentalita

nemívají k sobě daleko. To dokazuje znovu dykovský autor „feuilletonu skoro časového“ v 6. čísle Lumíra. Po řadě více méně nepodařených piruet zamžourav k nebesům a mrknuv významně na určité lavice, zakvílel náš ironik, jak následuje: „Dřívější generace žila v blahém domnění, že kniha je už dílo; měla-li kniha mnoho svazků, byla dílo už zcela epochální. Nynější má snahu opačnou, dílem je co možno nejvíce skalpů. Hrdina naší doby hrdě hledí na své dílo. Nestvořil nic, nedal nikomu nic. Ale kolika lidem znechutil tvoření! Kolika děl je vrahem!“ Hle, co vězí v našem ironikovi! Starovlastenecký krámkář a kupčik z předbřeznové doby, z předhavlíčkovské doby! To byla také jedna ze zbraní starovlasteneckých literárních malo-

živnostníků proti počátkům přísnější literární kritiky. Znechucujete tvorbu! Vraždíte nenarozené děti! Od této moudrosti jest již jen krůček k nějakému cechovému manifestu, dnes spisovatelů a zítra třeba vlasteneckých papírníků nebo tiskařů nebo nakladatelů a knihařů, že se poškozují kritikou domácí obchod a průmysl.

Anonym má pravdu: byla — a zdá se, že ještě *jest* — v Čechách pošetilá generace, která myslí, že co kniha, to dílo, a co tlustá kniha, to veliké dílo. Byla by jinak opravdu nevysvětlitelná domýšlivost autorů Hackenschmida a Prosince a jiných cíhel. Ale proti této velmi pošetilé generaci stojí ne-li generace jiná, alespoň jednotlivci, kteří vědí, že kniha nemusí být ještě dílem — že jest jen *práci*, a často velmi prázdnou a zbytečnou práci. Jednotlivci, již četli na př. přednášku Whistlerovu — tedy ne kritika, ale tvůrce, byl-li jím kdo — který řekl bez obalu, že v největším množství případů práce v umění není nic hodného obdivu nebo úcty, nýbrž rouhačstvím pravému umění. Jednotlivci, kteří vědí, že v malém článku — horribile dictu! i kritickém — může být více umění a více *díla* než v těžké, románové cíhle nebo ve svazku lyriky. Jednotlivci konečně, kteří pochopili poslední, nejtragičtější i nejironičtější zákon umění, jenž ušel našemu profesioneálnímu ironikovi, že totiž dílo literární nemůže zabít nikdo než *autor sám tím, že je zkazí*.

Ano, milý ironiku, v literatuře a v umění není vražd, v něm jsou jen *sebevraždy!* Pozor tedy pro příště, až se bude vyšetřovat vina na smrti — nenarozeného arcidíla českého slovesného umění. Pozor — na směšnost!

Odměny z nadace Turkovy

uděleny byly v nedávném zasedání městské rady spisovatelům pp. *Jiřímu Karáskovi* ze Lvovic za román Manfreda Macmillena, *Arnoštu Procházkovi* za essaye Cesta krásy, *Břetislavu Šellikovi* za knihu Papír, jeho výroba a složení, pak malířům *Hugovi Boettingrovi* a *Jos. Královi* a sochaři *Josefu Paukertovi*. Mezi spisovateli navržen byl na čtvrtém místě p. *St. K. Neumann* za sbírku *Hrst květů* (patrně posud rukopisnou), avšak dostalo se mu pouze 15 hlasů; 60 hlasů soustředil na sebe *Jakub Arbes*; poněvadž tento autor nebyl navržen porotou a obdržel již jednou cenu z nadace Turkovy, bude prý vyzvána porota, aby navrhla městské radě čtvrtého literáta. Potud úřední zpráva, jak ji přinesly denní listy. Máme k ní několik slov poznámky. Nadace Turkova začíná být spravována tajemněji a tajemněji. Instituce ta je v malých našich poměrech příliš významna a důležitá, aby mohla veřejnost přihlížet bez účasti k těmto machinacím. Předně: *neuvádějí se jména mužů, kteří zasedají v porotě*, a přece na ně spadá nejprve zodpovědnost; víme, že to jsou zástupci Svatošova, literárního odboru Umělecké besedy, Máje a snad i Kruhu spisovatelů. Ale musíme žádat, *aby po každé byli jmenováni plnými jmény a aby měli uchazeči právo vyloučiti z poroty toho nebo onoho člena ze závažných důvodů, na příklad pro nepřátelství*. Předloni, kdy jsem se ucházel o cenu z nadace Turkovy, juriroval mne p. Hilbert, s kterým jsem měl právě nejprudší polemiku¹ (p. Hilbert neměl dost

1 - [Viz Kritické projevy 6, str. 232 a 240 n.]

slušnosti, aby se vzdal v tomto případě porotnictví), a navrhnul mne ovšem *secundo loco, za panem Karáskem*. A po druhé jest nutno žádat, aby byl vždycky uveřejněn seznam spisovatelů a umělců soutěžících, aby veřejnost sama mohla kontrolovati spravedlnost a poctivost jurorů. Letos nedověděli jsme se ani, byla-li navržena amba a kdo byl navržen v ambech a nad kým tedy jmenovaní pánové „zvířezili“... Dále jest třeba žádati od sboru vysvětlení v případě p. Neumannově. Byl p. Neumann zamítnut proto, že po zdání valné většiny sboru jeho sbírka *Hrst květů* nemá hodnoty umělecké nebo nevyhovuje podmínkám soutěžným, nebo jsou toho (a tak se to aspoň zdá) *příčiny vnější*, jež nesouvisejí s uměním, snad politická a společenská víra autorova? Je-li pravdou poslední případ, byl by na místě nejraznější protest vši literární obce české; o cenách z nadace Turkovy musí rozhodovat jen a jen umělecká hodnota žadatelova a nic jiného, zejména ne politické stranictví nebo jiná zaujatost a nechť! Posléze měl by být jasně upraven poměr mezi porotou a sborem obecních starších. Navrhuje-li porota, tož jasně povědět, *kolik* žadatelů navrhuje, a státi na tom, aby navrhla ten počet; vybírá-li si sbor z navržených, tož povědět *zásadu*, kterou se sbor řídí.

Dodatkem ke glosse o nadaci Turkově

Když jsem psal do minulého čísla glossu o nadaci Turkově, domníval jsem se mylně, že soutěžící knížka veršů p. Neumannových *Hrst květů* nebyla vydána posud tiskem; knížka však vyšla již loni v Řečkovicích u Brna nákladem autorovým (*Hrst květů* z různých saison. Básně 1903—1906) a nedostala se mně jen dříve do rukou. Sbírká má následující úvodní slovo: „Tato knížka má charakter docela provisorní. Proto těch několik oddílů, jež autor, dojde-li k vydání jeho ‚spisů‘, zařadí později v přiměřenější rámeček. *Pro těch několik dobrých básní, jež v této knížce skutečně jsou, odpustí jí snad čtenář její roztráštěnost a mnoho lyrického smeti, jež je v ní také.*“ Což nelze než podepsat.

Národní divadlo do Vídně

Na počátku května bude hráti činoherní ensemble Národního divadla třikrát ve divadle na Videňce. K představením byla zvolena tato díla: *Maryša* bratří Mrštíků,¹ *Tři sestry* Čechovovy² a *Hamlet*. Výběr, alespoň z české literatury, velmi pochybný. *Maryša* není ani básnickým, ani uměleckým vrcholem dramatické literatury české, *Maryša* jest docela konvenční a průměrné drama, a spíš novela než drama, oblečená v hýřivý slovácký kroj. Pánové od divadla mohli by vědět, že umělecká národnost musí se jevit v čemsi hlubším, než jsou barevné fábory nebo sukně. Ale ovšem: povrchní správa umělecká vychází na lup za kořisti zase zcela povrchní a vnějškovou.

1 - [Viz Kritické projevy 2, str. 59 n.]

2 - [Viz Kritické projevy 6, str. 236 n.]